

- zavzema večino **Balkanskega polotoka**
- obravnavamo jo kot posebno geog. enoto, čeprav ima št. znač. JE
- od nje se razlikuje predvsem po dr. znač.l
- Hrvaška, BiH, Srbija, Črna gora, Makedonija, Albanija, Bolgarija, Romunija in Kosovo
- Balkan se pogosto rabi kot sopomenka za Balkanski polotok, ki se im. po gorstvu **Balkan**; v poljudni, publicistični in politični govorici pa je imelo ime Balkan pogosto negativen pomen - tako je delno še danes
 - označevala naj bi območje gosp. nerazvitosti, mednacionalnih trenj in vonj, pa tudi splošne neurejenosti in pomanjkanje skrbi za čistočo
 - od konca 19. stol. in razpada velike Turčije pomeni balkanizacija neurejenost, brezvladje, korupcijo in politične atentate
 - izraz balkanizem označuje balkansko značilnost, navadno jezikovno, v dr. zavesti in političnem ravnanju pa lahko pomeni tudi prevlado strasti nad razumom ali prevlado kratkoročnega interesa nad dolgoročnim
- območje Balk polotoka na stiku Afriške in Evrazijske plošče
- **Dinarsko gorstvo**, ki se nadaljuje v **Šarsko-Pindsko gorstvo**
- **Karpati**, ki se v velikem roku vijejo čez vso Romunijo in se nadaljujejo v gorstvu **Balkan**
- med obema verigama starejši, ponekod precej uravnan masic **Rodopov**
- čezenj ob reki Moravi in Vardarju **Moravsko-Vardarsko** podolje
- sredi gorstev št. kotline, največja **Kosovska kotlina**
- največji obm. ravnega območja - **Panonska in Vlaška nižina**
- predvsem 3 dejavniki: bližina Jadranskega morja in Egejskega morja, goratost površja in kontinentalni vpliv evropske celine
- največ padavin: gorska veriga Dinarskega in Šarsko-Pindskega gorstva

- v ozkem pasu ob Jadr. morju znač. sredoz. podnebje z mediteranskim rastl
- v vseh višjih delih gorstev izrazito gorsko podnebje z gorskim rastl.
- nižje površje v notranjosti kontinentalno vlažno podn.; kjer dovolj padavin, uspevajo listnati gozdovi, na bolj sušnih območjih le še travniško rastlinstvo
- s turškimi osvajajo se razširil islam, sprejel ga večji del neturškega preb. v BiH, na Kosovu ter v Albaniji
- Romuni, Bolgari, Srbi, Črnogorci in makedonci pravoslavci
- Hrvati katoličani
- večina narodov govori južnoslovanske jezike
- romunščina romanski jezik
- albanščina samostojen indoevropski jezik
- JVE eden najmanj razvitih delov Evrope; najmanj razvita Kosovo in Albanija
- med nekdanjimi Jugosl. državami najbolj razvita Hrv
- v vseh državah še vedno zelo pomembno kmet.
- kmet. skoraj povsem izgubilo zunanjetrgovinski pomen, ohranilo pa pomen znotraj posam. gosp.
- največji njivski kompleksi znač. za ravnine v Vojvodinji, Slavonji in Vlaški nižini: za njihovo gričevnasto obrobje znač. vinogradništvo in sadjarstvo
- nekatere države sorazmerno močno razvile posam. ind panoge - Bolgarija npr. prehrambeno, Romunija strojno
- večina izdelkov zaradi nizke kakovosti lahko krožila le znotraj socialist. držav, saj jih na Z niso kupovali
- ob zlomu social. gosp. veliko ind. propadlo
- poceni in razmeroma dobro kvalificiran delovna sila privablja v ta del Evrope delovno intenzivno, pogosto tudi ekološko vprašljivo in energetske potratno ind. z evr. Z
- gosp. zlom v nekaterih državah sprožil odseljevanje v tujino

HRVAŠKA

- hrvaška sredozemska obala bila poseljena že v obdobju grške antike, množico kult. spomenikov zapustili predvsem stari Rimljani
- najbolj znana: amfiteater v Pulji in Dioklecijanova palača v Splitu
- svet. sloves uživa predvsem mesto **Dubrovnik**, ki je en sam velik kult. spomenik
- med najbolj znanimi narodnimi parki v notranjosti so Plitviška jezera
- glavna turist. atrakcija nedvomno Jadransko morje z eno najlepših obal na svetu
- začetki hrvaškega turizma segajo že v sredini 19. stol., ko so višji sloji iz Avstroogrške monarhije začeli obiskovati predvsem toplice in zdravilišča v notranjosti
- pozneje se v Istri in Kvarnerju začel razvijati tudi kopališki tur.
- v 60. letih turizem doživel velik vzpon
- postala turistično najrazvitejša republika (ustvarila več kot 3/4 vsega tur. prometa v nekdanji Jugoslaviji)
- zaradi pospeševanja množičnega turizma bila kakovost tur. storitev povečini slaba
- večina tur. iz Nemčije, Avstrije in Italije
- v času domovinske vojne v 90. turistična infrast. v Dalmaciji utrpela strahotno škodo
- po letu 96 si turizem opomogel
- izjemno pomembna izgradnja avtocest Zagreb - globoko v Dalmacijo, prej bila slaba prometna povezanost eden glavnih zaviralnih dej.

DRUGE DRŽAVE NA OBMOČJU NEKDANJE JUGOSLAVIJE

(Razpad nekdanje Jugoslavije)

- Jugoslavijo sestavljalo 6 enakopravnih republik
- največja bila Srbija, vključevala še avtonomni pokrajini Vojvodino in Kosovo
- po Titovi smrti 1980 nasprotja zaradi čedalje hujše gosp. krize ponovno izbruhnila
- l. 1991 Slo in Hrv razglasili samostojnost
- enako pozneje ravnali tudi Makedonija in BiH
- na Hrv in v BiH izbruhnila dolgotrajna vojna, saj se tamkajšne srbsko preb. ni hotelo sprijazniti z razpadom države
- preostali repub., Srbija in Črna gora najprej prevzeli ime Zvezna repub. Jugoslavija, pozneje pa se preim. v državo Srbija in Črna gora
- l. 2006 se tudi črnogorci na referendumu odločili za samostojno državo
- l. 2008 nekdanja srbska avtonomna pokrajina Kosovo enostransko razglasila samost. državo, česar Srbija ne priznava

- BiH bila nacionalno najbolj mešana repub.
- po razglasitvi neodvisnih držav Slo in Hrv, l. 1992 referendum za neodvisnost izvedla tudi BiH
- sledila vojna: na eni strani bosanski Hrvati, Bošnjaki in del Srbov, ki je podpiral neodvisnost BiH, na drugi strani pa bosanski Srbi
- začeli so izvajati t.i. etnično čiščenje (genocid): mehkejši izraz za krvavo iztrebljanje drugih narodov na nekem ozemlju, da bi postalo »etnično čisto«
- mirovne sile OZN dogajanje le opazovale in skrbele za humanitarno pomoč
- preprečilo niso niti največjega zločina v Srebrenici na V Bosne (Srbska vojska pobila 8000 moških, ženske in otroke pregnala z domov)
- ubitih več kot 100.000 ljudi, več kot 2 milijona beguncev
- evropske države in ZDA l. 1995 prisilile vse vpletene strani v podpis mirovnega sporazuma v Daytonu v ZDA
- podpisali so ga: tedanji predsednik Srbije, BiH in Hrvaške

- BiH ostala enotna država, sestavljena in bošnjaško-hrvaške Federacije BiH in Republike Srbske
- za izvajanje sporazuma skrbijo mednarodne organizacije in mirovne sile

- Kosovo bilo jedoro srednjeveške srbske države
- po znameniti bitki na Kosovem polju l. 1389, v kateri Turki premagali Srbe , so se Srbi začeli izseljevati, na Kosovo pa so se priseljevali Albanci
- od l. 1981 so se kosovski Albanci večkrat uprli
- njihovo željo po samost. repub. znotraj Jugosl. Srbi razumevali predvsem kot prikrito namero, da bi se priključili Albaniji
- ker so Albanci izgubili vse svoje institucije, so org. vzporedni sistem šolstva in zdravstva
- oblike njihovega odpora bile sprva nenasilne, pozneje tudi vojaške
- zaradi beguncih taborišč okoli Skopja Makedoniji grozila humanitarna katastrofa
- sile Nata v odgovor l. 1999 z letali napadle srbsko vojsko na kosovu in jo prisilile k popolnem umiku s Kosova
- kljub temu mednar. silam ni uspelo preprečiti maščevanja Albancev nad preostankom Srbov
- (danes živi na Kosovu že okoli 90% Albancev)

- Makedonija eden najmanj razvitih delov nekdanje Jugos.
- njihov jezik zelo podoben bolgarskemu
- l. 1991 Makedonija razglasila samostojnost
- l. 2001 albanski uporniki sprožili pravo malo vojno, ki je trajala nekaj mesecev

- Albanija imela ves čas po 2. sv. vojni najvišjo rast preb. v Evropi, tako je še danes
- plansko gosp. vsakomur omogočalo skromno zaposlitev, vendar so tako rekoč vsi živeli v revščini
- temelj gosp. bilo kmet., večina preb. do 90. let živela na podeželju

- spomladi 1991 ves svet osupnili prizori desetisočev Albancev na razpadajočih ladjah, ki so se izkrcavali v J It
 - prvi val vzbudil sočutje in naklonjenost
 - ko pa je čez nekaj mesecev sledil drugi val, je bil sprejem drugačen
 - okoli 20.000 beguncev so pustili nekaj dni čakati na vročini, potem pa so jih vrnili Albaniji
 - zato so se namesto v It preusmerili v Grčijo, predvsem prek gora
 - nova kriza izbruhnila 1997 ko so se zlomili piramidalni varčevalni sistemi
 - preb množično nasedlo obljubam o hitrih zasluškah
 - mnogi, ki so vložili vse svoje imetje, so ostali brez vsega
 - kaos bil takšen, da so morale pomagati mednarodne varnostne sile
 - po teh dramatičnih dogajanjih v 90. letih so se razmere stabilizirale
 - njen gosp. razvoj danes dokaj hiter
-
- pred 2. sv vojno veljali za del nerazvitega evropskega obrobja
 - razvijali predvsem težko ind., pomem. vlogo obdržalo kmet.
 - razpad VE gosp. zveze državi močno prizadel
 - prizadeta bila zlasti težka ind., ki je prej dobivala iz SZ poceni energijo in surovine
 - drugo za drugim zapirali velika državna podjetja in odpušča ind. delavce
 - brezpos. bliskovito narasla
 - delež zaposl. v kmet. se je povečal, še posebej izrazito v Romuniji
 - v Romuniji bili migracijski tokovi iz mest na podeželje močnejši kot s podeželja v mesta
 - Bolgarijo l. 1996 prizadela huda gosp. kriza
 - šele po letu 2000, ko so se začeli kazati učinki različnih reform in vlaganja tujega kapitala, se je v gosp. obeh držav obrnilo na bolje: doseglo bistveno višjo rast, kot je evr. povprečje
 - vstop v Eu 2007
 - učinki tujih vlaganj omejeni le na posam. območja, predvsem državni prestolnici in

čnomorsko obalo